

kendes – præg af, at den i nogen grad er styret af usystematisk forekommende kildemateriale. De indre overvejelser i Socialdemokratiet og Det radikale Venstre er langt fyldigere og sikrere belyst end de øvrige partiers, og navnlig forklaringen på Fremskridtspartiets mærkværdige scenekunst må endnu stå hen.

Værdifuld er ikke mindst de indledende kapitlers rekapitulation af de foregående regeringsdannelser, hvis regelsæt mindre karakteriseres som statsretlige, mere som en sædvaneret, partierne gav og kongen (m/k) tog ved.

Henning Poulsen

Marit Bakke: *Spillet om kulturen. Dansk kulturpolitik 1945-1985*. (Århus Universitetsforlag, 1988). 171 s.

For historikeren er der ikke meget at hente i denne bog. Et kort, tilbageskuende afsnit bygger stort set på Aage Rasch: *Staten og kunstnerne fra 1968*. Hvad angår den kulturpolitiske historie i efterkrigstiden konstateres det, at kulturudbudet var stærkt markedsorienteret helt frem til 1960. Allerede tipsloven fra 1948 tilvejebragte dog en støtteordning for kulturområdet, som blev fulgt op med etableringen af Statens Kunstfond i 1956. Med denne og andre ordninger og love er statens engagement blevet stærkt udvidet, og det egentlige kulturministerium blev oprettet 1961. Marit Bakke konkluderer, at intet kulturområde ved midten af 1980-erne var helt afhængig af det frie marked.

Ib Gejl

Peter Munk Christiansen: *Teknologi mellem stat og marked. Dansk Teknologipolitik 1970-1987*. (Politica, 1988). 361 s.

Bogen er en let revideret udgave af en licentiatafhandling i statskundskab ved Aarhus Universitet, og giver en ganske bred beskrivelse af teknologipolitikens udvikling i tidsrummet 1970-1987, af aktørerne i institutionel mening og deres skiftende betydning for udformningen. Bogen er skrevet ud fra en politologisk synsvinkel og finder overvejende endogene årsager til udviklingen på det pågældende politikområde: teknologipolitikken bestemmes ikke af markedet men af politiske faktorer (p. 30, 287). Man finder altså intet om møtrikker og skruer i bogen, knapt noget om aktørernes synspunkter herpå, derimod noget om teknologipolitikken, levendegjort, og frit svævende mellem mål, midler og administration.

Bogen gennemgår, hvad der med rimelighed tolkes som en markant ændring af teknologipolitikken i begyndelsen af 1980'erne. Indholdsmæssigt, ikke blot fordi der bruges mange flere penge i dag end i 70'erne, eller fordi der sker en højere grad af samarbejde mellem staten og de enkelte virksomheder, men fordi sigtet med teknologipolitikken i dag ikke længere er at være et smøremiddel i et lidt langsomt omstillende og omkostningsforsigtigt erhvervsliv, men er blevet strukturpolitik: teknologipolitikken hævdes i dag at have den intention, via områder som energi, miljø, bio- og genteknologi, at indgå som måske den væsentligste strukturelt omskabende politik til løsning af den danske økonomis velkendte balanceproblemer. Bogen skildrer denne 'politisering' af politikken, dens kompetencekampe mellem sagministrier og styrelser, samt holdninger hos organisationer og partier, meget instruktivt, omend af og til noget indforstået, og under anvendelse af et lidt vel bureaukratisk og »oppustet« sprog. Fremstillingen indeholder således nyttige oplysninger og omfattende informa-

tion om den brede vifte af forsknings- og teknologipolitiske støtteordninger, der har fungeret siden 1960-erne.

Men som historiker savner man nok dels en lidt større forståelse for, at der altså har eksisteret teknologipolitik før det behandlede tidsrum, selv om det hed noget andet. Hvad med f.eks. det omfattende stats/private forsknings- og teknologisamarbejde, der har fundet sted, fra forrige århundrede og til i dag, indenfor landbrugssektoren og det agrarindustrielle område? Dels forekommer det, at der indimellem drages lidt for bastante konklusioner på et lidt vel kortsigtet og usikkert kvantitativt materiale, f.eks. fortolkningen af de samlede udgiftsniveauer fra privat og

offentlig side, tabel 3.2 og 3.3., hvor der iøvrigt er beregningsfejl. Det kan endelig undre, at forfatteren er så skråsikker i den opfattelse, at teknologipolitikens instrumenter kun i meget begrænset omfang er egnede til at varetage strukturorienterede målsætninger indenfor regeringens »dynamiske erhvervspolitik«, og at man altså alene af den grund ikke skal vente sig noget videre resultat af teknologipolitikken på betalingsbalancen. Det kan vise sig at være rigtigt, men der var måske grund til at vente blot et par år med en dom over en politik, der kun har kørt ganske få år.

Hans Kryger Larsen

REGIONAL OG LOKAL HISTORIE

Otto Madsen og Anders Monrad Møller: *Odense toldkammers historie 1632-1988*. (Toldhistorisk Selskab, 1989). 374 s., 248 kr.

I udstyr har dette bind lagt sig meget tæt op ad det store 10 binds værk, *Odense bys historie*. Det er gjort med fuldt overlæg, da forfatterne – hvoraf den ene leverede betydelige bidrag til *Odenseværket* – har følt, at toldetaten ikke fik nogen nævneværdig placering i det store jubilæumsværk. Hertil kommer at det anvendte kildemateriale demonstrerer, at historien om Odense langt fra er udtømt med 1000-årsværket.

Bogen giver ikke blot en saglig redegørelse for toldetatens virke i byen, men rummer også adskillige »saftige« historier om smugleri og bedrageriske toldere, der endog udførte deres gerning i ledtog med byens ledende folk.

Der fremlægges naturligvis andet end blot »kulørt« stof, for forfatterne er gå-

et særdeles grundigt til værks, hvilket betyder, at det i mange tilfælde er væsentlige nye elementer til byens økonomiske historie, der fremlægges. Der oplyses om import- og eksport af råvarer og færdigvarer og på den måde tegnes der et billede af byens industrialisering.

Illustrationerne er i mange tilfælde ikke set før, og mange fortæller om de noget barske arbejdsmæssige rammer, tolderne virkede under.

Det biografiske stof er for en stor del tilgodeset gennem adskillige portrætter af toldfolk. Forfatterne har bevidst benyttet lejligheden til at fortælle om de besværlige familiemæssige forhold, etatsens folk levede under, for konstant hvilede en trussel om forflyttelse over hovedet på dem.

Det er spændende læsning, hvor alt er fyldigt dokumenteret, så bogen også vil kunne fungere som håndbog for andre, der vil tage et tilsvarende emne op for at berige lokalhistorien.

Henrik Fode